Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

(דאָנגערסטאג-אויסגאבע)

דיעזע בלאטט ערשיינט צוויימאל וואָכענטליך
אונד קאסטט פיר
עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען ע. וו.
האלביעהריג 4 „ „
פיערטעל- 2 „ „

פיר אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולדען מיט פוסט, ווינדר-
האלביעהריג 4 „ 50 קרייצער
פיערטעל- 2 „ 25 „

אנצייגען
אונד אנזאגונגען פריוואט-אנצייגען
ווערדען מיט 10 קר. פיר 6 שפאל-
טיגע פעטיט-צייל בערעכנעט.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריראן
אונד דיר פרענומעראציאנס-פרייס
בעזיגנען מיט דעם פוסטאמט דעם
פרעמדען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
רעפטיגנאססע נו. 7,
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.
פרענומעראנטענאמטליכע
ערהאלטען 10% ראבאטט.

פעסט, יז כסליו ה'ת'ר'ל'ה'. — Nr. 89. זעכסטער יאהרגאנג. — Pest, den 26. November 1874.

אויס דעם אונגארישען רייכסטאגע.

שאן זייט מעהרערען טאגען האטטע דער אונגארישע רייכסטאג מיינע לעזענדע זיטצונג אבגעהאלטען, ווייל דיא מיסטען בעדייטענדערען דעפוטירטען אין דער זיטצונג דער שטייער-קאמיסיאן בעשעפטיגט זיך מיט דעם מאנטאג האטטע דער רייכסטאג אינע פיערשטינדיגע בעראטונג, אין וועלכער מעהרערע וויכטיגע גענעהמיגונגען ערלעדיגט וואורדען. אויך אן איניגע אינטערפאלאטע רעדען אונד אן אריפיזעהונג-מאכונגען שראנדאלע האט עס אין דיעזער זיטצונג ניכט געפעהלט.

גלייך צו אנפאנג דער זיטצונג וואורדען מעהרערע בייטענזוכע גענען דיא נייען שטייער-געזעטצע פערלעזען, קאלאמאן טיסא איבערריכטעט אין געזוך דער הויזען ארגען גענען דאס נייע ערווערבשטייער-געזעטץ; אויך מאריין וואהרמאנן איבערריכטעט אין געזוך דער מיהלען-בעזיטצער גענען דיעזעס געזעטץ, אונד דער דעפוטירטע ריש איבערריכטעט אין געזוך דער שטאדט סאטהמאר גענען אללע נייע שטייער-געזעטצע.

דער ערסטע בעראטונגס-גענעהמיגונגשאנד וואר זאראנן דאס נייע וואהל-געזעטץ, וועלכעס (וויא ווייט אין נר 87 מיללינעען) דאס אבערהויז מיט דעם פערטשטעלונגס-אנטראג דעם מיניסטערס אנגענאמען האטטע; עס וואר זאמיט דיא פראגע, אב אויך דאס אבגיאר דנעטענגיריין אויף דיעזען אנטראג איינגעהען זאלל?

דער לינקע פערפיר דעפוטירטע ט ש י ר י שיפפעטע איבער דיא מאנגאטען אים אבערהויז, ווייל זיא אין פיריזיגעמס גזעטצען ניכט הערבאמען לאססען אונד פר שטיללטע דען אנטראג דאס אבערהויז גאנץ אינפאר בייא זייטע צו לאססען אונד זיך מיט דעם וואהלגעזעטצע הערערט אז דען ראנגע צו וענדען, דאמיט ער עס איינגעהליך מאכיגיר! —

עס עגטשטאנד הייבייא אין גראפעם גליכטטער אונד טשירי לאבטע מיט דען ערדע זייט, דאס אללע געזעטצע ערסט אים אבגיאר דנעטענטע הויז דאנן אים אבערהויז אנגענאמען וואורדען אונד ערסט דאנן צור דאגגליכען מאנציאן דאמען מיססען. —

דער לינקע דעפוטירטע ווילהיים ה א ר ר י א ט ה בייאנטראגטע דען בעשלוס דעם אבערהויזעס הינזיכטליך דער וואהל-פערהעריס אין זייבענבירגען ניכט אנגענאמען — ער גליבט, דאס אויך דיא צאהלונג אינער הערערטען שטייער פאר 8 גולדען אונד 40 קרייצער וואהל-בערעכטיגט מאכע. אויך דער רומענישע דעפוטירטע ב א ב ש ש ערגעטע זיך דאריבער, ווייל דאס אבערהויז דאס וואהלרעכט אן אינע גראפערע שטייער-צאהלונג קניפפעטע, דענן דארוך ווערד דען פעלען ארטען רומענען אין זיעבענבירגען דאס וואהל-רעכט גענאמען.

נון ערהאב זיך דער לינקע-פיהרער קאלאמאן ט י ס א אונד הילט פאלגענדע רעדע:

„געהרטעס הויז! איך בין וואהל מיט דעם נייען בעשלוס דעם אבערהויזעס הינזיכטליך דער יעבענבירגער וואהלער איך ניכט צופיריען; אבער וענן איך מיר דעם איבערלעגע וואס בעססער איזט, דאס נייע וואהלגעזעטץ ווערדע אים אבערהויז אין דאהער זיינע אנגאהמע צו

פערהינדערן, אדער אין דיעזעם פונקטע דעם אבערהויזע נאכצוגעבען, דאמיט דאס געזעטץ, וועלכעס אויך פיעל גוטעס ענטהאלט, באלד סאנקציאנירט ווערדע — זא גליבע איך, עס ווערע בעססער נאכצוגעבען! דענן, ווענן דאס נייע וואהלגעזעטץ באלד סאנקציאנירט ווירד, ווירד מאן שאן באלד מיט דעם פערציכנסס דער וואהל-בערעכטיגונגען רעכטצייטיג בעגינגען קאנען. אללא נור ווענן דער קרייצע דער צייט, ווינשע איך ניכט, דאס מאן מיט דעם אבערהויזע ווידער אויף נייע פערהאנדלונגען איינגעהע אינד איך געמע דאדער דען בעשלוס דעס אבערהויזעס אן. דער אנטראג דעס העררן ششקו איזט שאן דאהער לעבערליך, ווייל נאך נירגענדס אויף דער וועלט דער פאלל פארגעקאמען איזט דאסס דאס אבגעארדנעטענדהייז דאס אבערהויז אייסער אכט געלאססען אונד זיך דירעקט אן דען קאגיז געוועندעט הינטטע; נור ווינשע איך, דאס געסططעגס דאס אבערהויז אויף אייגע אנדערע פרייזגעגעבע ווייזע צוגאממענגעשטעללט ווערדע.“

הערויף וואורדע אבגעשטיممט אונד דער בעשלוס דעס אבערהויזעס וואורדע מיט גראסער מעהרהייט אנגענאممען. דאס נייע וואהל-געזעטץ ווירד נון שאן הייטע אדער מארגען פאס קאנגע סאנקציאנירט ווערדען אונד מאן ווירד זאמיט באלד דיא פארבעריטונגען צו דען נייען רייכסטאגס-וואהלען מאכען.

הערויף פאלגטע ווידער דיא בעראטונג אבער דען בעשלוס דעס אבערהויזעס הינזיכטליך דעס נייען נאמאר-גזעטצעס. וויא ווייט אין נר 87 מיטטהיללען פאסטע דאס אבערהויז דען בעשלוס, דאס דער מיניסטער דען נאמארען דאס דעכט ערטהיללען קאנן, דיא ארטען אויך אין ניכט-אונגאריישע שפראכע אבגעפאססען; נון איזט דיעזע שפראכען-אנגעלעגענהייט אין זעהר הייללער געגענשטאנד אין אונגארן, ווייל אונגארן ניכט אים לייטער אונגארן בעשטעהט, זאנדערן אויך אים דייטשען, בראווייר, רומענען אונד סערבען. פאן דען 15% מיללאנען אייגאהנער זינד נור 6% מיללאנען אונגאריישער צונגע, דיא אבריגען בעשטעהען אים 1% מיללאנען דייטשען, 2% מיללאנען סלאוען אונד 1% רו. דיא סערבען אונד וואלאכען פערלאנגען דאהער דאס אויך אידרע שפראכע בעריכטיגטע ווערדע. דער דעפוטירטע מ א ט י ש פערלאנגטע זאמיט, דאס עס ניכט פאס בעלייגען דעס מיניסטערס אבהאנגען זאלל, דעס נאמאר דיא בעזיהללונגען צו ערטהיללען. אויך ניכט אונגאריש צו שרייבען, זאנדערן ווערע נאמאר אונטער דער נכטאנגאריישען בעזייכנונג זאלל זינע ארטען אין דער שפראכע שרייבען. וויא דיא אים ארטע גע-שפראכען ווירד.

דער אונגאריישע דעפוטירטע ר ע מ ע ט ע וואללטע אבער, דאס דער נאמאר נור אונגאריש שרייבע אונד דאס ניכט אינמאל דער מיניסטער אידס דיא ארטען אין אנדערער שפראכע צו שרייבען ערלייבען דארף.

דאס דאס נון דען דייטשען דעפוטירטען ב ו י ס ג ע ר (אויס דעם דייטשען זאכסען-לאנדע אין זיעבענבירגען) ווערד פערדראססען אונד ער זאגטע: דיא אונגארן בילדען זיך אין, מיט אללער וועלט אידרע שפראכע פערבריטען צו לאנגען. מאן לאנגן אין גאנץ גוטער אונגאר זיין, אהנע גע-ראדע אונגאריש שפרעכען צו מיططען. מאן לאנגן זיין פאטעריאנד אויף אהנע דיא אונגאריש שפרא-

כע ליעבען. אים דייטשען עططערריך גיבט עס אויך פלאוען אונד דיעזע פלאוען דירפען דארט אידרע אקטען אין אידרער מוטטער-שפראכע אבפאططען אונד מאן ווילל דארט גיכט מיט אללער געוואלט יעדעס נור דיא דייטשע שפראכע אויפדרענגען. טראטצדעם דיא דייטשע שפראכע עططצט דיא פארערשענדע אויט, דענן אין דייטשלאנד גיבט עס נאך 50 מיללאנען דייטשע. אונגارن זאללטע דאך שאן איינזעהען, דאططס דאס אויפדרענגען דער אונגארישען שפראכע פיר דיא איבריגען נאציאנען אייגע אונמאגליכקייט איזט. דאס ווערע אייגע געוואלט! דייער עططשטאנד אין גראططער לערם אונטער דער פרע-זידענט ططיסא דעפוטירטען אונד דער פרע-זידענט דאס ווייטער-שפרעכען פערבאططען.)

הערויף ערהאב זיך ווידער דער לינקע-פיהרער ططיסא אונד שפראך: ווער וואללען אונס פאן דייטשלאנד קיינען בעווייז געהמען אונד איך גליבע גיכט, דאס איך אומער דיא דייטשען גיטע אונגארן זיין קאننען. אים יאהרע 1848 האבע איך אויך בייא דער הערמאנגططאדט געגען דען פיינד גע-רطططططط

שריבען: דער פאן היער נאך טהערעזיאָאל פאהרענדע פאסט-וואגען וואורדע פאן צייטע ייבערן איבערפאללען אונד אויסגערויבט. אים פאסט-וואגען זאללען געגען 9500 גולדען געוועזען זיין. דער אויף דעם פאסט-וואגען מיטפאהרענדע פאללאט וואורדע גיעדערגעשלאגען, נור דער קוטשער קאנגטע ענטפליהען.

* (דער רייבער ראזשאנדאר בעגגאדינגט) ווער האבען זיינער צייט מיטגעטהיילט, דאס דיעזער בעריהמטע ייבער, וועלכער שאן דרייטאל צום טאדע פערארטהיילט וואר, ווידער בעגגאדינג וואורדע אונד דאער נאך דיעזער גגאדע ווידער שרעקליכע פערברעכען בעגגאג, ווידער צום גאלגען פערארטהיילט וואורדען איזט. וואס דאס צייטונגען מיטטהיילען איזט ער גון ווידער צום פערטען מאלע בעגגאדינגט וואורדען אונד עס וואורדע אנגעאדרעגט, דאס ער אויף לעבענסלענגלעך איינגעשפערט ווירדע.

* (וואס דיא וויענער אין אינגעם יאהרע אויסטרינקען) דאס ראיזעלליכע צאלל-אמט אין ווייען האט יעטצט דען אויסוויז דארבער גגלייפערט, דאס ווייען אים יאהרע 1873 פאלגענדע נעטרענקע פערצעהרט האט: 1,610,410 אימער ביער, 561,579 אימער ווייז, 52,555 אימער וויין-מאסט, 268 אימער אבסט-מאסט אונד 23 אימער מעטה. אונד ערסט וויא פיעל וואססער האבען דיא וויענער אין יענעם יאהרע אויסגעטרונקען?

* (וויא פיעלע אונגלימפאללע אויף דען אייזענבאהנען פאהרן אמ מען?) דער דייטשעסטער-דייטשער אייזענבאהנ-פערארין פערפאסענטליכט יעהרליך אינען אויסוויז איבער דיא אים יאהרע פארגעקאמענען אונגלימפ-פאללע אונד אים דיעזע זעם עגטגעגמען וויר, דאס דיעזע 356 אונגלימפ-פאללע עראיגנעטען, וואבייא 66 פערזאנען געטאדטעט אונד 243 פערזאנען פערוואונדעט וואורדען. דורך אייזענע שילד וואורדען 377 פערזאנען פערוואונדעט אונד 605 געטאדטעט.

* (אויס גאדאללא) ווירד פאן גגעמעטערן פאלגענדעס גגעשריבען: דער מאנג בעגגיבט זיך פאן דיעזע נאך אפען אונד דאס דארט נאך וויען צום לייבגבענגגניסס דעם פערשטארבענען ערצהערצאג פערדינאנד דארך. אויף אייזע גגייז דעפיטרטגגי-וואהל האט דייטשע דיעזע (אין גגאראלא שטאטגגפינדען (דא דער בוהדעיגגע דעפיטרטע גגעשטארבען איזט) אונד צוואר וואורדע אין לינקער גגעוועהלט גגעמאך דערר בעולא פאר.

* (אים פראנקריך) ווירד בעריכטעט, דאס

פרוכטפרייז-טאבעללע

פרוכטע	קוואנטום נעווינגע	פער צאלל-צענטנער
וויצען, באנאטער	85	4.55—4.60
„ „	86	4.70—4.75
„ „	87	4.75—4.80
„ „	88	4.90—5.—
„ „	89	5.—5.05
„	—	—.—
„ ערייס	85	4.65—4.75
„ „	86	4.80—4.90
„ „	87	5.—5.10
„ „	88	5.10—5.20
„ „	89	5.20—5.25
„	—	—.—
„ פעסטער באכען	85	4.60—4.70
„ „	86	4.75—4.80
„ „	87	4.90—5.—
„ „	88	5.05—5.15
„ „	89	5.15—5.20
„	—	—.—
„ וויטצענגערסט	85	4.70—4.80
„ „	86	4.85—4.95
„ „	87	5.05—5.15
„ „	88	5.20—5.25
„ „	89	5.25—5.30
„	—	—.—
פער מעץ		
קארן	80	3.70—3.75
נגרעסטע מאלץ	72	3.25—2.90
„ פיוסטער	72	2.80—2.70
האפער	50	2.17—2.15
קוקורוץ באנאטער	פער מעצטען	4.——3.95
אנדערע נאשטענ	„ צענטנער	3.90—3.85
הייוע	75	3.10—3.—

בודריז-טאבעללע

באללען-מעהל	קר.	אל
נומפער 0	24	10
„ 1	23	20
„ 2	22	30
„ 3	20	70
„ 4	19	—
„ 5	17	40
„ 6	14	50
„ 7	12	40
„ 8	10	60
„ 8½	8	50
גגלד-בודרז		
רגגען-אשא	104	60
וויקאשען	5	26
עפפעריייס-אנוגאריש 8 גולדען נאדר.		
שטיק (20 פראנקען)	8	90
נאפאלעאנער	8	90
פרייבישע דאלער (האפפענהייטגען)	1	63
יומשע יוגער	1	54
לאאזע.		
1864-ער לאאזע צו 100 גולדען	138	50
דעסגע צו 50	129	—
1860-ער נאנצע לאאזע	109	75
דעסגע פיפטעל	114	—
1854-ער 4 פרעצענטיגע שפאנפס-לאאזע	102	75
1839 יאהרישלי-לאאזע נאנצע	268	—
דעסגע פיפטעל	233	—
לאאזע דענטענשיינע	24	—
קרעדיט-לאאזע	168	—
פריינפער לאאזע פער 100 גולדען	107	—
פריינפער לאאזע פער 50	52	—
יאנוי-אאפפשיינס-פארטע-לאאזע	90	40
מאלם צו 40 גולדען	32	—

	קר.	אל
מאלאסז צו 40 גולדען ק. מ.	24	—
מאלאסז צו 40 „ „	26	25
סס. נוגאס צו 40 „ „	25	50
אנגאר צו 40 „ „	25	—
וויינטרעבעער צו 20 גולדען ק. מ.	22	—
וולאשער צו 20 „ „	22	50
דעלגאווער צו 10 „ „	13	—
וויינבלאטער צו 10 „ „	12	50
פפאלזבוריער צו 20 „ „	15	25
אלגאבוריער לאאז	18	—
וואלצגוגער לאאז צו 20 גולדען	16	—
קראאזער לאאז	16	—
שיינקו לאאז	55	50
דעסגע 120 פראנקען אינגאאלגענגען	—	—
אנגאריש פרעסבורג-לאאז א 100 גולדען	81	75
דעסגע צו 50 גולדען	80	75
וויינינג-לאאז	102	50
וועדד-פאפיערע.		
אנגאריש. גיגענשטאאטסשיינגען	78	—
פעסטער-נאנאפער	77	25
דעבענבוגער	75	—
גאליציער	83	50
בוקאוינער	82	25
אנגאריש אייזענבאהן-אקציען	97	25
וויינבערגער אבלאינונגס-אבלאנזאנווייזונגען	72	50
פעסטער שטאדטבאהן-אקציען	255	—
אלטער שטאדטבאהן	78	—
מוניציפאל-באהן	99	75
אונגאר. L. קומפאני	29	—
אונגאריש באהנען-קרעדיט	75	25
שפאר- אונד קרעדיט-פערקאהر	56	—
אונגאריש קרעדיט-באהן	231	50

	קר.	אל
פעסטער האנדעלס-באהן	785	—
פעסטער נעדערלענד-באהן	365	—
פראנקא-אינגאריש	75	—
אינגאריש-באהن-אקציען	52	—
אלטער האנדעלס-באהן	167	—
דאנאוער פעגיפאר-שיפפאהרטסגעס	84	—
אלטער בודענלייהען	—	—
פעסטער פעסטער פאשטלעלעריישע	—	—
פעסטער פארשטעהטשע	43	—
פעסט-אפנער לייפשטעטערישע	151	—
דעבעצ אייזענע פעסטאן	—	—
פאפאזיטיגע דער אונגאריש באנענקרע-		
דיט צו 5 אינזאראט פערצענט	86	75
דער אונגאריש וויפאפערקעקע-באנק צו		
5 אינזאראט פערצענט	77	—
דער אונגאריש אלגעמיינען באנענקרעדיט-		
אנשטאלט צו 5 אנד אינזאראט פר-		
צענט	85	50
דעבעצ צו 6 פערצענט	85	75
דער פעסטער לאנדעס-באנק	84	25
קעסטען-פריק-אקציען	84	50
נאדי-אפס-באהן	115	—
אלפאלד-פיומאנער	137	25
אינגאריש אפפאלאן	54	75
פיומער באהן	192	50
דיבענבוגער באהן אקציען	134	—
קאשיי-אדערבערגער באהן אקציען	134	50
פראנט-אינפס באהן אקציען	188	50
לאאיבאכער-באהן אקציען	242	—
לעמבערג-ששערנאוצע-יאס באהن	142	75
קרעדיט-אקציען	236	25
באנק-	996	—

21. נאוועמבער.

שאפווואללע. זיינ אינזערעס מארקט-בעריכט וואורדען נאך נאהע אן 1200 צענטנער פער-קויפט אונד צוואר 400 צטר. פיינע אונד מיטעל-פיינע איינשורען צו 126—143 גולד., 200 צטר. מיטט-לערע אונד גערינגע צו 90—118 גול. אונד 500 צטר. פערעדעלטע אונד טירכישע צוגאיא פאן 80—82 גול. אונד 40 צטר. טהיס-צווישור.

וויינגער פרוזע.

וויצען, פעקטפיס 35000 צטר. פרייזע אים עט-וואס גגעשטיגגען. — אונגאריש 86 פסר. 4.75 גולדען אב ראאב פער צאלל-צענטנער.

קארן סלאוואקישע 80-פסדע אב טריגגיא 3.90 גולדען.

גערסטע סלאוואקישע אב וויען 73-פסר. 3.30 גול. פער נאך עסטערייכישע מעטצען.

האפער אונגאריישער אב וויען 48—51-פסר. 2.36—2.48 גול. פער מעטצען.

קוקורוץ באששקיר אב וויען פער מעטצען 3.12 גול.

ריבאל 17½—17¾ גולד. לינאל 19½ גולד.

פעטראלעאום 9½ גולד.

שפיריטוס: פריכטפרייזען 47 קר.

לאמטא-צייטונג פאם 21. נאוועמבער 1874.

אפען 54 39 32 36 2

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטעור: מאיר בר"י. רייז.

דען הערען וועהרעד דיעזעס פערטעלס גגיא צגגעראמענגען פרעגמעראנטען, מאכען וויר דיא האפלכסטע אנצייגג, דאס ווער איגגע

וועלגגעשיבטע דער גגיעסטען צייט

אין יודישען לעסעערן הערוויסגגעגגעבען האבען. אין דיעזעס בוכע שטעהען אללע פאליטישע פאר-גגעגגע אונד אללע בריעגגע זיט דער 1848-ער רעוואלוציאן בז אויף דאס יאהר 1872 פערצייכגגעט. דער פרייז דיעזער גגיעסטען וועלטגגעשיכטע איזט 50 קרייצער פראנקא צוגגעשיקט. — דיא רעדאקציאן.

בית ועד לחכמים.

אתכבר למודיע לרבים תורת חכמה ומלוצה כי בימים האלה יצאה לאור התוכרת הראשונה לחדש כסלו תמ"ע חדשי „בית ועד לחכמים — בלונדון בחרדת מובטרת במעשיו ידי חכמים אשר בהם יכהן ישראל פאר. ומי האיש הרפון לבא על הדתים יפנו אלי הנעדר ומ"ל דתים משה וישרת בסף הקומתי לשנה fl. 4 לרעי fl. 2 לבבי fl. 1

LEOPOLD LANDESBERG
in Grosswardein.

שריבען: דער פאן היער נאך טהערעזיאָאל פאהרענדע פאסט-וואגען וואורדע פאן צייטע ייבערן איבערפאללען אונד אויסגערויבט. אים פאסט-וואגען זאללען געגען 9500 גולדען געוועזען זיין. דער אויף דעם פאסט-וואגען מיטפאהרענדע פאללאט וואורדע גיעדערגעשלאגען, נור דער קוטשער קאנגטע ענטפליהען.

* (דער רייבער ראזשאנדאר בעגגאדינגט) ווער האבען זיינער צייט מיטגעטהיילט, דאס דיעזער בעריהמטע ייבער, וועלכער שאן דרייטאל צום טאדע פערארטהיילט וואר, ווידער בעגגאדינג וואורדע אונד דאער נאך דיעזער גגאדע ווידער שרעקליכע פערברעכען בעגגאג, ווידער צום גאלגען פערארטהיילט וואורדען איזט. וואס דיא צייטונגען מיטטהיילען איזט ער גון ווידער צום פערטען מאלע בעגגאדינגט וואורדען אונד עס וואורדע אנגעאדרעגט, דאס ער אויף לעבענסלענגלעך איינגעשפערט ווירדע.

* (וואס דיא וויענער אין אינגעם יאהרע אויסטרינקען) דאס ראיזעלליכע צאלל-אמט אין ווייען האט יעטצט דען אויסוויז דארבער גגלייפערט, דאס ווייען אים יאהרע 1873 פאלגענדע נעטרענקע פערצעהרט האט: 1,610,410 אימער ביער, 561,579 אימער ווייז, 52,555 אימער וויין-מאסט, 268 אימער אבסט-מאסט אונד 23 אימער מעטה. אונד ערסט וויא פיעל וואססער האבען דיא וויענער אין יענעם יאהרע אויסגעטרונקען?

* (וויא פיעלע אונגלימפאללע אויף דען אייזענבאהנען פאהרן אמ מען?) דער דייטשעסטער-דייטשער אייזענבאהנ-פערארין פערפאסענטליכט יעהרליך אינען אויסוויז איבער דיא אים יאהרע פארגעקאמענען אונגלימפ-פאללע אונד אים דיעזע זעם עגטגעגמען וויר, דאס דיעזע 356 אונגלימפ-פאללע עראיגנעטען, וואבייא 66 פערזאנען געטאדטעט אונד 243 פערזאנען פערוואונדעט וואורדען. דורך אייזענע שילד וואורדען 377 פערזאנען פערוואונדעט אונד 605 געטאדטעט.

* (אויס גאדאללא) ווירד פאן גגעמעטערן פאלגענדעס גגעשריבען: דער מאנג בעגגיבט זיך פאן דיעזע נאך אפען אונד דאס דארט נאך וויען צום לייבגבענגגניסס דעם פערשטארבענען ערצהערצאגס פערדינאנד דארך. אויף אייזע גגייז דעפיטרטגגי-וואהל האט דייטשע דיעזע (אין גגאראלא שטאטגגפינדען (דא דער בוהדעיגגע דעפיטרטע גגעשטארבען איזט) אונד צוואר וואורדע אין לינקער גגעוועהלט גגעמאך דערר בעולא פאר.

* (אים פראנקריך) ווירד בעריכטעט, דאס

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS.

Budapest, 1874. Druck v. Moritz Burian, Waitznerboulevard, Marokkanerhof.

פערשיעדענע נייאנקייטען.

* (רעליגיאנס־פרייהייט אין צווילעהן) דיא קאָממיסיאָן, וועלכע דער דייטשטאג צור רעגעלונג דער פערהעלטנישסע צווישען שטאאט אונד רעליגיאָן ענטוועדעטע, היעלט געסטערן איינע לעגענדע זוטצונג אינ דאס אלעס דען בעשלוס געפאסט, דיא רעליגיאנס־פייהייט אונד דיא צווייל־עהן אין אונגארן איינצוהרען. איבער דיא רעליגיאנס־פייהייט עקסיסטירען שאן צווייא איסנעארבייטעטע געוועטצע, דאס איינע פאן אשיאש אונד דאס צווייטע פאן אירגיבידע דאבען ווייר בערייטס זיינערצייט מיטגעטהיילט. איבער דיא צווייל־עהן זאלל ערסט אין נייעס געזעטץ איסנגעארבייטעט ווערדען. (ביא דיעזער געלעגענהייט מאכטן ווייר אינזערע לעזער דארויף אייפמערקזאם, דאס ווייר אים געגעסטן בלאטטע מיט דער לייפערונג איינעס זעלר־בעלעהרטען פאלל־עטאנס אונטער דעם טיטעל „צווייל עהן" בעגיגנען ווערדען.)

* (דער יעטציגע פרעזידענט דעס אונגארישען רייכסטאגעס) פערדאנקט זיין לעבען נור איינעם יידישען מערטיר! זאָ ווענגסטענס בעריכטעט איינע ווייגער צייטונג אין אחרעס פאלליעטאן. דיא געשיכטע וואר אם 11 אוגוסט 1849 אין איינער „טשארדא" דרייא מיילען פאן טעמעשוואר. פערצעל איזט דארטהין אין זיינעם הוסארען־גוואנדר פאן דען דייטשען אלס געפאנגענער געבראכט וואָרדען. דיא דרייא דייטשען סאלדאטען, וועלכע זיך הערויף אין דער „טשארדא" צוויאס צו טרינקען געבען לעסטיגען לייסטען דען געבינדעגען געפאנגענען לייגען אונד זעטצטען זיך צו טישע. פערצעל ריף אנצוישען דיא טאכטער דעס יידישען וירטהסהייערס צו זיך אונד זאגטע: „ווענן דוא איינע אונגארין ביזט אונד פיר דיין פאטערלאנד פיהלסט, זאָ רעטטע מיך, אונדעס דוא דיא איסמערקזאמקייט דער סאלדאטען אבלענקסט עס זאָלל דיין שארפען נכט זיין!" דאס מעדכען ערקאנגטע גלייך אין דיעזעס געפאנגענען דען גענעראל פערצעל אונד זיא פערהאלף איהם צו זייגער פלוכט. דיא דייטשען וואוסטען ניכט, דאס דיעזער איינפאך געקליידעטע הוסאר גענעראל פערצעל איזט, דער יעטצט אלס פרעזידענט (?) אס אונגארישען רייכסטאגע זיטצט.

* (גיצי אים ווירטהסהויזע.) אין איין היעזיגעס ווירטהסהויז, אין וועלכעס מיס־טעגס דיא אנזווערקער געדען, כאס איך פאר־געסטערן אבענד אין אלטער הערה, וועלכער זיך רוהיג אין איין ווינקעל צוריקצאג אונד זיך ווייין גע־בען לייס. וואָאן האבען נון דיעזע גאסטע גע־שפרכען? נאטירליך פאן דען ניינען שטייערן. דענן אין דען היעזיגען ווירטהס־היזערן שלאגט מאן זיך ניכט זאנדערן מאן פאליטיזירט. אין גאסט, וועלכער שאן פיער קרייגעל ביער איסגעטרונקען אונד זיך נון דאס פינפטע אינשענקען לייס שיפפטע מיס־טעגס איבער דיא רעגיערונג, וועלכע דאס פאלק מיט דען האהען שטייערן ערדרינקען וויל. דער אלטע הערה זעטצטע זיך צו דיעזעס גאסטע הין אונד פרגטע איהן, וויא פיעל שטייער ער דענן יערליך צאהלע אונד דיעזער אנטוואָרטעטע: „15 גולדען!" דארויף ערווידערטע אבער דער אלטע: „ווענן זיא יערען מאג איף 5 קרייגעל ביער (60 קר.) אויסגעבען, זאָ מאכט דאס יערליך ווענגסטענס 216 גולדען איס אונד זיא צאהלען פאן דיעזעס אי־בערפלוסס ניכט איינמאל? פערצעטט" — דער גאסט, וועלכער אהנעהין שאן בעזאפפען וואר, שריע: „דער קערל ווירד אים געשמיסען, דער רעכנונג וויא א פינאנצ־מיניסטער!" — דער אלטע צאהלטע פיר זיין האלב־זיטעל ווייין אונד גינג — אונד ניכטס וואר דיעזער אלטע קיין אנדערער אלס נוצי!

* (גאנץ זאָ וויא ביא אונס) אין דער פאר־עסטרייכען וויעגער דייכס־אטהס־זיטצונג מאכטע דער מיניסטער דיא מיטטהיילונג, דאס אויך שאן עסטרייך מיט דעם אויסבויע דער פיעלען אייזענבאהנען איינהאלטען מיססע, דא יעטצט ווענג געלד צו זאָ פיעלען אויסגאבען פאר־האנדען איזט.

* (קוייפט איין הויז פיר קאשוטה!) זאָ ריפט דער דעפיטירטע דאנעל אראני אין זיינער צייטונג אויס. נאך דעם נייען וואהל־געזעטצע בעזעטצט לודוויג קאשוטה קיין וואהרעכט. אראני פערלאנגט דאהער, דאס דיא אונגארישע בעפאלקערונג אין איהרער אינגאריש־שאפט פיר קאשוטה איין הויז קויפט. דאמיט ער וואהל־פעהיג אונד וועהלבאר זיא.

* (דיא ענגלישע קאנינין שרייבט ביכער!) דיא קאנינין פאן ענגלאנד האט יעטצט אין בוך געשריבען אונד דרוקען לאסען אונטער דעם טיטעל „געדאנקען איבער דען טאד" דאס בוך איזט זאָ גוט, דאס איין פראנצאזישער בוכהענדלער 80000 פראנקס בלאס פיר דרייסט דאראן. וואס יעטצט דאס דייגען אים הויזע צווישען ר' הרשל אונד זיינער מאכטער געשפאנען וויר — אונד מיט געررקסיכט שטיסט דער רעכנונגס־ריעף דא: „מיין ליעבער אייזיק. הויך מיינע לינע זיר שרעקליכע מיספערשטענדניססע ענטשטאנדען, דוא ביזט בעלאגען. ר' הרשל איזט בעטראגען אונד איך בין... דאך קאָמט אין דאס הויז. איך וויל דעם גוטען מאנען אללעס איינגעשטעהען!"

וואס וואָרען בירד אנס הויז געפרעגען, רחל שאגד פאָם דעם בילדע איהרער פערשאָרבענען מוטטער אונד ווייטע אונד איך ר' הרשל וואר געוויסרט. מאן העטטע דארויס שרייסען קאנען, דאס מאכטער אונד מאכטער שאן דארין איינע וואָרען, דאס רחל דען רעכנונגטער הייראטעט אונד דאס דאנן דער מאטער פיר איממער אים הויזע דינגס שווינגערזיהנגס בליבט: דענן זאָגטס וועדע יא קיין זאָ ערנסטס געפיהלאל־לעס ווייגען! ר' הרשל העטטע זייער ליעבען מאכטער קיינען מאנן אויסגעדרונגען, ווענן זיא ניכט וואָללטע! אלס נון רחל דען בריוך בלאס אונד אין סאָללער אויסגעגונג הערייגשטיגען זאה, וואר זיא ערשראָקען אונד אום זאָ נאסטר וואוידרע איהר שרעקען. אלס בריוך רעכנונגטער אין אומפאסענדעס גע־שעהנדס אבגעלעגנס האטטע. ער ערצעהלטע נאנץ טרייהער־ציג. וויא ער נור זיינע אומשוה מאר זיינעס פייינדע ר' אייזיק פערבערגען וואָללטע. וועסהאלב דיעזער לוג אונד בעטרוג עגס־שאנדען איזט.

ווער דיא זעלע דעס מענשען קענגט, דער וויס, ווענן איינעם דאס הערץ נערהרט איזט אונד ווענן ער איינמאל גע־ווייגט האט, דאנן איזט זיין הערץ לייכטער יעדעס בעסערן געפיהלס צוגענעלייך. אין איינער אנדערן שטיממונג העטטע פיעלליכט ר' הרשל. אלס ער דיעזען בעטרוג עגטרעקטע. בירד דען אייזיק מיט דעם בריוך הינסגעוואָרפען; אבער שאאנד ער ניכט עבען מיט זיינער מאכטער מאר דעם בילדע איינער גע־ליעבטען פערשאָרבענען אונד האט זיך מיט זיינער מאכטער בע־איך זאגטע איהם, דאס איך נור דורך דיך היעהער גערעגנט וואָרדע!"

„אונד מיר איזט עס וויעדער ליעב, דאס ר' הרשל וויס, דאס איך דער איינגעזליכע שרכן בין; דענן איך מוס דיר דוא וואהרהייט געשטעהען, איך גלויבטע, דאס דיך שאן אין אנ־דערער שרכן היעהער געפיהרט האט. נון וויא פיעל מיינסט דוא וועדע איך שרכנות בעקאָממען?"

„וואס מיר איין שרכנות? איזט פיילייך דחל שאן בייזע?" —

„אָ, דוא איינע כלה איזט, פראגטס דוא?" דערכס דוא. וויא דוא ביזט! איינמאל רעדעס דוא זאָ אונד איינמאל ווייע־דער אנדערס! האטס דוא מיר ניכט עבען נעזאגט, דאס ער דיך גוט איזטגעגאָממען האט?"

„דאס זאגטע איך ניכט, איך זאגטע, דאס איך פאן ר' הרשל אין קאָנדיציאָן אלס געשעפטס־פיהרער אויסגעגאָ־מען וואָרדע?"

„דוא נערכס צו איהם אין קאָנדיציאָן! דוא לייגגער, וואס דוא ביזט! דוא זאגטס יא. דוא האבעסט היער איינקאס־סירונגען צו מאכען! יעטצט בלייבע איך איין לייגגער, איך זאג־טע יא דעם ר' הרשל, דאס דוא איין ריכטיגע יונגע ביזט אונד דאס איך דיר שאן ר' זלמס מאכטער נערעדעט האבע! נור וואָללטע איך איינען זאָלכען נעראטהענען איידאם לייעבער דעם ר' הרשל נעבען!

ביא דיעזען וואָרטען איזט ערסט דעם רעכנונגטער אללעס קלאר געוואָרדען. ער דורכדאכטע ערסט יעטצט אללעס ביזהער געשעהענע אונד געשעפאָנענע אונד עס קלערטע זיך איהם אללעס אויף. וויא ער דען ר' אייזיק בעלאָגען אונד וויא וויעדער ר' אייזיק דען ר' הרשל בעטראָגען האטטע אונד וויא ער נון יעטצט דער בעטראָגענע בעטרייגער איזט. יעטצט איזט איהם ערסט אין ליכט אייזטגעגאנגען אונד ער ראכטע בע־איך זאגטע איהם, דאס איך נור דורך דיך היעהער גערעגנט וואָרדע!"

„אונד מיר איזט עס וויעדער ליעב, דאס ר' הרשל וויס, דאס איך דער איינגעזליכע שרכן בין; דענן איך מוס דיר דוא וואָרהייט געשטעהען, איך גלויבטע, דאס דיך שאן אין אנ־דערער שרכן היעהער געפיהרט האט. נון וויא פיעל מיינסט דוא וועדע איך שרכנות בעקאָממען?"

„וואס מיר איין שרכנות? איזט פיילייך דחל שאן בייזע?" —

„אָ, דוא איינע כלה איזט, פראגטס דוא?" דערכס דוא. וויא דוא ביזט! איינמאל רעדעס דוא זאָ אונד איינמאל ווייע־דער אנדערס! האטס דוא מיר ניכט עבען נעזאגט, דאס ער דיך גוט איזטגעגאָממען האט?"

„דאס זאגטע איך ניכט, איך זאגטע, דאס איך פאן ר' הרשל אין קאָנדיציאָן אלס געשעפטס־פיהרער איזטגעגאָ־מען וואָרדע?"

„דוא נערכס צו איהם אין קאָנדיציאָן! דוא לייגגער, וואס דוא ביזט! דוא זאגטס יא. דוא האבעסט היער איינקאס־סירונגען צו מאכען! יעטצט בלייבע איך איין לייגגער, איך זאג־טע יא דעם ר' הרשל, דאס דוא איין ריכטיגע יונגע ביזט אונד דאס איך דיר שאן ר' זלמס מאכטער נערעדעט האבע! נור וואָללטע איך איינען זאָלכען נעראטהענען איידאם לייעבער דעם ר' הרשל נעבען!

ביא דיעזען וואָרטען איזט ערסט דעם רעכנונגטער אללעס קלאר געוואָרדען. ער דורכדאכטע ערסט יעטצט אללעס ביזהער געשעהענע אונד געשעפאָנענע אונד עס קלערטע זיך איהם אללעס אויף. וויא ער דען ר' אייזיק בעלאָגען אונד וויא וויעדער ר' אייזיק דען ר' הרשל בעטראָגען האטטע אונד וויא ער נון יעטצט דער בעטראָגענע בעטרייגער איזט. יעטצט איזט איהם ערסט אין ליכט אייזטגעגאנגען אונד ער ראכטע בע־

שאָם דער יעצען דערגעטערגעשטראָבען? ביא דעם טרייהערציגען געשעפטס־ניססע דעס יונגען מאנגעס וואר ער נאך מעהר געריהרט אונד איך רחל האטטע אין ווייטעס אונד ליעבעפאָללעס הערץ. דיא האטטע דרייסען אים נארטען מיט דעם יונגען מאנגע אין מיטליידיגעס הערץ אונד אלס איהר מאטטער נאר פאן איינער מאטטע מיט איהר שפראך. האטטע זיא איין ליעבעפאָללעס הערץ — אונד נון וואָרען היער ליעבע אונד מיטלייד אייגנע פער־איינט! וויא זאָלל זיא איהן יעטצט פערשטאָסען, ווייל ער ארם איזט? בעיטצט זיא ניכט נעדד נעגען?

ר' הרשל האטטע זיינע מאָכטער אנגעזעה, אונד איהר בליק האט איהם נעגען אללעס צו פערשטעהען גענעבען אונד אלס נון בריוך דאאָן לוסטיגן אללטיג, זאגטע ר' הרשל טיף בעזוגגט: „ווייל ער ארם איזט. זאָלל ער נעהען? תאמר פער־קערדע, יעטצט זאָלל ער ערסט בלייבען. ניכט וואהר רחל מיין קינד?" — וואס זאָללען ווייר דא נאך מעהר ערצעהלען? ר' אייזיק האט זיין טרכנות בעקאָממען!

שלום.

היער איז פעסט אן דער אונטערן דאָנוי־ציילע בעפינדעט זיך איינע נראסע האנס־האנדלונג אונטער דער פירמא „בענעדיקט נאָסמאנן" אונד אויף דען ביידען טהירען דעם נעוואָלבעס איזט איין בילד צו זעהען, וויא איין יונגעס אונד שאנעס מעדכען ביים נארטען־בריוגען שטעהט אונד מיט איינעם יונגען מאנגע וואססער שאפפט. אונטער דיעזעס בילדע שטעהט מיט נאָל־דענער אויפשריפט געשריבען „צום ברונגען!" אונד ווער היער אן דיא וואהרהייט אונטערער געשיכטע צווייפעלט, דער נעהט הין אין דיעזע „האנס־האנדלונג צום ברונגען" אונד לאסטע זיך פאן ר' בריוך אונד זיינעס וויבע רחל ערצעהלען, אויף וועלכע מערקווירדיגע וויזע זיא זיך פאר אכט יאהרען קענגען לערנען. —

אויס דער שטייער-קאָמיסיאָן.

אין דער מאָנטאג-זיצונג דער שטייער-קאָמיסיאָן וואורדע איבער דיא בעשטייערונג דער איזענבאהן-פאהרקארטען איינע בעראטהונג אבגעהאלטען. ג י צ י בעמערקטע גלייך צו אנפאנגע, דאס אויך שאָן אין פאנקרייך אונד אין איטאליען איינע זאלכע שטייער עקסיסטירט. דער דעפיציטרטע פ א ל ק זאגטע, דאס נאך דער פאלקסווירטשאפטס-לעהרע איינע זאלכע שטייער צו ערהויער פען איזט, דא היעדורך דיא פאבט-שפיזען פערטהייערט ווערדען; אבער נאטה ברינגט איזען אונד קיממערט זיך אום קיינע געלעהרטע אבהאנדלונגען, אויך פאנקרייך האט זיזט דעם יאהרע 1855 דרייטאל צו זאלכען מיטעלן גענריפען. גלייך נאך דעם קרים-קריעגע וואורדען דארט דיא פאהר-קארטען מיט 10 פערצענט בעשטייערט, נאך דעם דייטשפאנצאזישען קריעגע ווידער מיט 10 פערצענט אונד אים מערץ 1874 וואורדען ווידער דיא לאסטען-פערפהרונגען מיט 5 פערצענט בעשטייערט, אהנע דאס דיא פאנצאזישע בעפאלקערונג זאָ שטארק פאָן דיעזער שטייער בעדריקט וואָרדען; ווי. בייא אונס אין אונגארן ווערדען דיא וואאגען-זענדונגען נור מיט 2 פערצענט דער פראכט-שפיזען בעשטייערט ווערדען אונד דאס ווירד דאך ניכט זאָ דרינגענד זיין?

דער דעפיציטרטע א י ר א נ י פערלאנגטע ליעבער דיא אבשאפונג דעם 1867-ער איינגלייכעס. דאמיט ווירד וועניגסטענס דיא פעלען געמיינזאמען איסנאבען פיר דיא ארמעע ערשפארען; דארוך אנטווארטעט אבער דער לינקע-פהרער ט י ס אָ דאס דיא נ ע נ צ ל י כ ע א ב ש א פ ונג דער געמיינזאמען אנגעלעגענהייטען אונמאגלך איזט, עס זונד נור איינע אבענדערונגען נאָטהווענדיג; אבער ווענן ווירד אויך שאָן עטצט דיזע אבענדערונגען פארגעהמען, האבען ווירד אונס דאמיט אים דיעזער שרעקליכען געלד-פערלענגנהייט נאָך ניכט געהאלפען! אך מיינערזייטס האלטע דיעזע פאהר-קארטענשטייער פיר גערעכט. דענן פיר ווען האבען ווירד דענן אונזערע בזיהערונגען מיטגעטהיילט גאבען פערוועندעט? נור פיר דיא קוריפליטע, אויסדעם ווירד אהנהען פעלע אייזענבאהנען אונד שטראסען אייסבויטען — אונד נון זאָללען זיא עטצט אויך דאפיר שטייער צאהלען! — (זאָ שפ-אך טיסאָ!)

זאמט וואורדע דיעזע ארט בעשטייערונג אין דיעזער קאָמיסיאָנס-זיטצונג אנגענאָממען.

וואָ שטעהען וויר?

ווير קאָנגען זאגען, דאס ווير אונטער דען פעלען היעזיגען אונגארישען אונד דייטשען צייטונגען דיא ערסטען וואָרען. וועלכע פאר-גען מאָנטאג דיא גענעגווארטיגע פאָליטישע לאגע אין אונגארן בעשפ-אכען האבען. דיא מיסטען צייטונגען ליעסען זיך פאָן דען פעלען גענגערן דער נייען שטייער הנרייסען. אהנע איינען בליק נאך ריקווערטס צו-ווערפען אונד אהנע אין בעט-אכט צו ציעהען, וואס דענן דאנן איינגעטלאך איים אונגארן ווירד. ווענן מאָ קיינע שטייער-ערהאהונג פארניממט. ערסט נעס-טערן זונד הער דיא גראפען טאנעס-בלעטטער מיט דען ווכטיגען פראגען איינגעטרעטען: „וואָ שטעהען ווير?“ אין ווועלכער לאגע בעפינדען ווير אונס אונד וואס איזט צו טהון?“

דיא קאָממיסיאָנען, וועלכע דער רייכסטאג צור פרופונג דער נייען שטייער-נעזעטצע אונד צור פרופונג דער פאראיסבעריעכטעטען נעגססט-עהרונגען איסנאבען ענטזענדעטע, מאכען נור זעהר לאנגזאמע מע פארטשרטטע אונד באלד ריכען איך דיא קאטהאָלישען פערטאגע הערען. אין דענען דיא דעפוטירטען צו איהרען פאָטילען נאך הייזע רייזען — אונד זאָמיט האט אונגארן פיר דאס נעכסטע יאהר נאך קיינע בעזוללגטען איינגאהמען אונד איסנאבען. דאצו איזט נאך דאס פאָלק נעגען דיא רעכטע אונד נעגען דיא רעגיערונג זעהר ערבטטערט אונד שאָן שפ-רעכען דיא צייטונגען דאפאָן, דאס זיך דיא פארטיען אים רייכסטאג אנדערס געשטאלטען מאָגען. —

דיא רעגיערונג איזט אָרגאנעכטיג וויא יעדער, וועלכער געלד פערלאנגט — אונד זעלבסט דיא דעפוטירטען, וועלכע אין דען שטייער-קאָממיסיאָנען זיצען אונד מאנכע שטייער-ערהאהונגען בעזוללגען. פרכטען זיך פאר איהרען וועהלערן אונד מאן בעשפפטיגט זיך שאָן מיט דעם געדאנקען, דעם פינאנצמיניסטער דיא פאָללמאכט אויף מעהרערע יאהרע צו ערטהיילען, דאס ער נאך איינעם איינזעהען דיא שטייערן אונד דיא איינגאהמען פערמעהרט אונד דיא אויסנאבען פערמינדערן. אהנע ערסט דיא רייכסטאגס-בעווילליגונג, וועלכע צו לאנגע דייערן ווירד, אבצו-ווארטען.

דאס זיעהט יעדער איין, דאס דיא רעגיערונג צו יעדער ארט שטייער, וואָ נור איינע פערמעהרטע איינגאהמע צו ערהאפפען איזט, צוגרייפען מוס. יא געסטערן איזט דאריבער וויעדער איינע בעראטהונג אבגעהאלטען וואָרדען, דאס מאן אויך דאס וואס בריכען דיא מיר דא צו זאגען, עס וואר ניכט שלעכט געמיינט? תאמר פערקערט. עס וואר נאר צו גוט גו-מיינט? נון עס מאכט ניכט, אך וואר אויך איינמאל אונד האבע מיט מיינער פערל עליה השלום געשפראָכען, בעפאר איך נאָך צו איהרען עלטערן ענגאגגען בין. הייסט עס דאך אויך אין דער גמרא, דאס מאן זיך קיינע פרייא נעהמען דארף, ביז מאן דיא ניכט דיעהט!“

„ליעבער הערר! לאסטען דיא זיך דיא וואהרהייט גו-ששעהען! אויך בין דורך איינען בעקאנגטען, נאמענס אייזיק וואראייטער אויף איינע בעזאָנדערע וויזע היעהער גערעכנט וואָרדען; לאסטען דיא מיך נור אויסרעדען אונד דיא וועדען אללעס גראהדהייט!“

„וואס וואָללען דיא מיר דא ערצעהלען. דאס דער פאָל-לאק איין צוהרייגליכער מענש איזט? דאס איזט שאָן בייא מיר עשוואס אלטעס, ער לאסט מיך אויך ניכט אין רוהע; נון זינד דיא אבער איינמאל שאָן דא אונד איך האבע שאָן פאָן אללען איהרען פערהעלטנישען נעהאָרט; דאך וויל איך דיא נור נאך עשוואס פראגען!“

אלס נון ר' הירשל צו בריך זאגטע, דאס ער שאָן זיינע פערהעלטנישען קענגע. ערגענגערטע זיך בריך. דאס ער פאָר איינגיגע מאגען איין עזוזך אן דיא סעסטער נעמיינדע אום איינע אונטערשטיצונג אדער אירגענד איינע אנשטעללונג איינרייכטע אונד ער דאכטע זיך דעשהאלב, דאס ר' הירשל איין מיטגליעד דער נעמיינדע וויא אונד ער זאגטע דאהער: „וויא וויסטען שאָן אלוא, דאס איך היער איינע אנשטעללונג . . .“

„פייליך ווערדען דיא שאָן אין מיינעם הויזע איינע פיקסע אנשטעללונג האבען!“

בריך גלייבטע נאָך אימטער, דאס ר' הירשל איהן אלס בוכהאלטער אנשטעללען וואָללע אונד ער זאגטע דאהער מיט נראָסטער פייערע: „איין סלאטען אין איהרעם הויזע, דאס ווערע פייליך מיין נראָסטעס גליק אויף ערדען . . .“

„וואס בריכען דיא מיר דא צו זאגען, עס וואר ניכט שלעכט געמיינט? תאמר פערקערט. עס וואר נאר צו גוט גו-מיינט? נון עס מאכט ניכט, אך וואר אויך איינמאל אונד האבע מיט מיינער פערל עליה השלום געשפראָכען, בעפאר איך נאָך צו איהרען עלטערן ענגאגגען בין. הייסט עס דאך אויך אין דער גמרא, דאס מאן זיך קיינע פרייא נעהמען דארף, ביז מאן דיא ניכט דיעהט!“

„ליעבער הערר! לאסטען דיא זיך דיא וואהרהייט גו-ששעהען! אויך בין דורך איינען בעקאנגטען, נאמענס אייזיק וואראייטער אויף איינע בעזאָנדערע וויזע היעהער גערעכנט וואָרדען; לאסטען דיא מיך נור אויסרעדען אונד דיא וועדען אללעס גראהדהייט!“

„וואס וואָללען דיא מיר דא ערצעהלען. דאס דער פאָל-לאק איין צוהרייגליכער מענש איזט? דאס איזט שאָן בייא מיר עשוואס אלטעס, ער לאסט מיך אויך ניכט אין רוהע; נון זינד דיא אבער איינמאל שאָן דא אונד איך האבע שאָן פאָן אללען איהרען פערהעלטנישען נעהאָרט; דאך וויל איך דיא נור נאך עשוואס פראגען!“

אלס נון ר' הירשל צו בריך זאגטע, דאס ער שאָן זיינע פערהעלטנישען קענגע, ערגענגערטע זיך בריך. דאס ער פאָר איינגיגע מאגען איין עזוזך אן דיא סעסטער נעמיינדע אום איינע אונטערשטיצונג אדער אירגענד איינע אנשטעללונג איינרייכטע אונד ער דאכטע זיך דעשהאלב, דאס ר' הירשל איין מיטגליעד דער נעמיינדע וויא אונד ער זאגטע דאהער: „וויא וויסטען שאָן אלוא, דאס איך היער איינע אנשטעללונג . . .“

„פייליך ווערדען דיא שאָן אין מיינעם הויזע איינע פיקסע אנשטעללונג האבען!“

בריך גלייבטע נאָך אימטער, דאס ר' הירשל איהן אלס בוכהאלטער אנשטעללען וואָללע אונד ער זאגטע דאהער מיט נראָסטער פייערע: „איין סלאטען אין איהרעם הויזע, דאס ווערע פייליך מיין נראָסטעס גליק אויף ערדען . . .“

„נו! נו! בלייבען דיא נור נאך איין ווענג היער. איך מוס דיינגעהען, אום איך נאך מיט מיינער רחל איין מאאר וואָרעט צו שפ-רעכען!“

V. אללעם קלערט זיך אויף!

אלס נון אינזער יענגטער ווידער אללין בליבע, פיהלטע ער זיך ערסט רעכט גלייקליך. ער דאכטע וויא גוט ער עם היער אלס געשעפטס-פיהרער אים הויזע האבען וווד. ער וואוסטע אויך, דאס דיא גוטע רחל איהן גוט ליידען קאנן. ער גלייבטע זיך היער ערסט רעכט אלס איינען גוטען בוכהאלטער אויסבילדען צו קאָנגען אונד ער וואוסטע, דאס זיך נור רחל זיינער ערבארמטע אונד איהרען מאטער צו זיינער אנשטעללונג צורעדעטע.

ר' אייזיק וואראייטער האטטע אבער פערשפ-אכען באלד צוריקצוקאָממען אונד אלס ער בייא זיינער ריקקונפט דען בריך אללין אים נאראטען ברבליקטע, זאגטע ער: „נון וויא שטעהט עס? איזט דיא זאכע שאָן אבגעמאכט? ווערדען ווير באלד אין גלאנזעל צעבריעכען?“

„אייזיק בזודער! אין גלאנזעל ווערדען ווير ניכט צער-בריעכען; אבער אין גלאנ נוטען וויין ווערדען ווير נאָך הייטע טרינקען. ווייל איך פאָן ר' הירשל אויסגענאָממען וואורדע!“

„האט הייסט, ער האט דיך גוט אויסגענאָממען. דאס האטט דוא מיר צו פערדאנקען! איך האבע מיט איהם נאָך דרייסען בייא זיינער נאכהויזעקונפט נעשפראָכען אונד איהם פר-צעהלט, וואס פיר אינען נוטען אונד פיינען בחור ער אן דייר פינדע!“

„אלוא אויך דיר פערדאנקע איך מיין גליק?“

„וויא הייסט א ו י ך מיר? נ ו ר מיר! מיין וואָרט גילט עשוואס בייא ר' הירשל צענגלעדער!“

„עס איזט מיר שאָן דאהער ליעב. דאס דוא מיט איהם געשפ-אכען האטט. ווייל איך דארוך קיין לייגנער בלייבע. דענן

פאָלליעטאָן.

„צ ו ם ב ר ו נ נ ע ן!“

(3-טע פאָרטזעטצונג אונד שלוס.)

„פאטער לעבען (זאגטע רחל איהרעם פאטער אינם אָהר) דער יונגע שיינט איין רעכט בראווער מאגן צו זיין. זאגע אויף זיינע בישטע נ י כ ט נ י י ן!“ — דאכייא דאכטע זיא. דאס איהר פאטער דען יונגען מאגן אונטערשטיצען מאָגע; דעם ר' הירשל אבער האט דער אָפאלאק דרויסען דען קאָפּ משוגע געמאכט אונד ער דאכטע זיך: „וואָלל איך לעבען. דער האטס בייא מיינער רחל שאָן ווייט געבראכט. ביז עטצט האט זיא אללע שרוכים אבגעשלאגען אונד עטצט בישטע זיא נאָך מיך. דאס איך זיינען הייראטס אנטראג ניכט צוריקווייזען וואָלל! נון רתמאר איזט דיעזער שרוך מן השמים? ווייר ווערדען שאָן זערען!“ —

אינצווישען בלייבט בריך אללין אונד ער וואונדערטע זיך נאָך איממער דאריבער. וואָהער דער הויז-הערר זיינען נאמען ער-פאהרען האט; אלס נון ר' הירשל צוריקקאם, דאכטע זיך בריך, מיט דער וואהרהייט הערויסצוריקען אונד דעם הויזהערען דיא גאנצע נעשיכטע זיינעם הערקאָממענס צו ערצעהלען. דא ער זיך מיט זיינער לינע נאָך פאר ווייטערען פערלענגנהייטען פיכטעטע.

ר' הירשל זאגטע אבער גלייך: „נון מיין ליעבער רעכ-נטצער, זיא דינט איין פיינער בחור, דער זיך איבעראלל אויס-קענגט! זיא קאָממען דא אויף דיא בעשוויא אין מיין הויז אונד ווערדען מיט מיינער טאָכטער בעקאנגט. אהנע דאס איך דאפאָן איין וואָרט נעוואוסט העטטע!“

„ענטשולדיגען זיא נעערדער הערר (זאגטע רעכנט-צער). עס וואר ניכט זאָ שלעכט געמיינט, וויא זיא גלויבען; איך וויל איהנען דיא ריינע וואהרהייט ערצעהלען, איך.“